

בהלכות מצוות העומר, ואחר שבירר מה זה - מעט שעורים, הוא אמר 'בא מעט עומר שלכם, ודחה עשרת אלפים ככרי כסף שלי, ואם היו שואלים אותנו מה גרם למהפך של נס פורים נאמר שברור הדבר שבזכות "דברי הצומות וזעקתם" כלל ישראל ניצלו, אך המן - העמלקי אומר שהדבר שניצחו זה המעט עומר, הריתחא דאורייתא זה מה שמנצח אותו, וכיצד אכן הוא הגיע להסתכלות מופלאה זאת, אומר מרה"י שכל אדם יכול להגיע לזה אלא שהגאון והיאני שלו לא נותן לו, ואצל המן באותו זמן הושפלה גאותו (וגאותו נשבתה), ולכן יכל להגיע למחשבה זאת.

הקב"ה אומר על בבעל הגאון אין אני והוא יכולים לדור במחיצה אחת, הקב"ה שחותמו אמת לא יכול לדור במחיצת הבעל גאון, ולכן אינו יכול לראות את האמת. ורק כאשר 'גאותו נשבתה', כאשר הושפלה גאותו, מיד הוא יכול לראות כל דבר בצורה הנכונה.

וכך רואים בפרשה על הפסוק "עד מתי מאנת לענות מפניי" שפרשיי לענות כתרוממו לאתכנעא - להיות נכנע, וכאשר פרעה יהיה נכנע הוא ישים לבו למצב שלו ולמצב של עמו, וישלח את בניי.

ידוע שאצל מרן הגר"ח מבריסק כאשר היו אומרים סברא שאינה נכונה הוא היה מעיר ע"ז, אמנם היו פעמים שמאן דהו שאל שאלה שכולם הבינו שאינה שאלה ואין סברתו סברא, ואעפ"כ הגר"ח שתק, ושאלוהו מדוע שותק ואמר שכאשר באים ואומרים לו שאחד ועוד אחד זה שלוש או ארבע, ניחא, יש מקום להבין שהיה לו איזה סיבה לטעות, אך כאשר אומרים לו שאחד ועוד אחד זה 'מקל' הרי פשוט שלאדם כזה אין מה לענות כלל, ואין מה להסביר לו. אומר הגאון רבי ליב באקשט זצ"ל שעם פרעה אין מה לדבר - הוא רואה הכל, הוא שומע מה עתיד להיות, והוא כבר ראה שדיבורים אלו מתקיימים, ופתאום כאשר הוא בא לביתו הכל נשכח ממנו, הרי זה אדם שאין מה להסביר לו, צריך קודם לטפל בבעיה ולשבור לו את הגאון, ואז יהיה אפשר לנסות להסביר לו... ולכן חייבים כאן להגיע ל"את אשר התעללתי במצרים".

וכך זה קורה אצל רבים, הם רגועים ושקועים ב'יאני' שלהם, עד שהקב"ה מזעזע אותם קצת ומשפיל את גאוותם כדי שיתעוררו ויראו במבט אמיתי מה קורה מסביבם.

הגאון לא נותנת להודות באמת

כתוב בפרשה קודמת (ו, יב) "הן בני ישראל לא שמעו אלי ואיך ישמעני פרעה ואני ערל שפתים", והשאלה ידועה שהרי כת' כמה פסוקים קודם (ט) שסיבת הדבר שבניי לא שמעו למשה זה מקוצר רוח ומעבודה קשה, וא"כ מדוע שפרעה לא ישמע למשה הרי לו אין "קוצר רוח" הוא ספון בביתו שקט ושלול בלא עבודה ועמל ומדוע שהוא לא ישמע לדברי משה. וכתב בברכת מרדכי דרך משל, שאדם היושב על בלון נפוח וברגע שיבוא אדם ויתקע מחט בבלון הוא ימצא את עצמו על הריצפה... אם זה בלון קטן ניחא הוא קצת יפול ותו לא, אמנם אם מדובר בבלון גדול אזי הנפילה ממנו תהיה גדולה וכואבת, וודאי כל רגע הוא לחוץ מהפחד שזה יקרה, פרעה חי על בלון נפוח, הוא חי על זה שהוא אלוה אחר ילי יאורי ואני עשיתיני, ובכל רגע בלון זה יכול להתפוצץ וכיצד הוא לא יפחד, ופשוט וברור שהוא לא יהיה רגוע, וכמו שרואים בחז"ל שאכן ארעו שתי

כדי שבעל גאון יבין צריך להשפיל גאותו

בתחילת הפרשה כת' ולמען תספר באזני בנך ובן בנך את אשר התעללתי במצרים, ומפרשיי התעללתי - שחקתי, ונראה מדוע הוצרך הקב"ה להענישם באופן זה, בפשטות זוהי צורת הענשה המחברת גוף ונפש (מכה ובזיון), אך יש פה עומק נוסף בפרשה זו.

והנה בפרשת בלק (כב, יט) כתוב, שכאשר הקב"ה שאל את בלעם מי האנשים האלו עמך, ענה לו בלעם, בלק בן ציפור מלך מואב שלח אלי, וכת' רש"י אפי' שאני לא חשוב בעיניך, אני חשוב בעיני המלכים. והדבר דומה, להבדיל, לאדם שאומר אמנם רב פלוני לא מעריך אותי אבל העובד במשאית אשפה מעריך אותי... הרי זה דיבורי שטות וסרק, בלעם יודע דעת עליון, הוא היה נביא, והוא מדבר שטויות! הוא מסתפק בזה שהמלכים הפשוטים מעריכים אותו אפי' אם מלך מלכי המלכים הקב"ה לא מעריכו?

ואכן כן, הרבה פעמים רואים אנשים הנראים כחשובים ומכבדים שמדברים כילדים קטנים, ויש להבין מדוע מגיעים לדיבורים כאלו.

ומרן רה"י מביא (באילה"ש עה"ת בריש הפרשה) בפרשה שלנו את דברי הרבינו בחיי בתחילת הפרשה, שהיו ב' התראות לפרעה הא' - כשפרעה יצאה ליאור, והשניה בהיכלו - בא על פרעה. להורות על ענשו גאותו וגאונו כי היה מתגאה על יאורו, כמו שכת' ביחזקאל (כט, ג), לי יאורי ואני עשיתיני. והיה מתגאה בהיכלו. והוא שכת' ויבוא אל ביתו, יאמר כי מצד שנכנס להיכלו ונתגאה בו, היה **בז לדברי משה** ולא שת לבו גם לזאת, וע"כ היו ההתראות כולן מתוך יאורו והיכלו. וביאור הדברים, שפרעה קיבל מכות נמרצות, ובאים ומתרים בו שיהיו עוד מכות, וברגע שהוא מגיע לארמונו - שהיה ארמון יפה תואר הוא מתחיל להרגיש בנח, מתחיל להתגאות ובו לדברי משה. ונתאר לעצמו, אדם החולה במחלה קשה רח"ל והוא יוצא עצוב מהרופא לאחר שהודיעו לו על אותה המחלה, והנה הוא נכנס לרכבו המפואר ומיד הוא נרגע ושוכח מהכל, הלא לחסר דעה יחשב, הרי הסכנה לא חלפה עדין.

ומבאר מרה"י שמציאות זו נהיית אצל בעלי הגאון, כל חיי הבעל גאון מסתכמים ב'יאני ואני ואני... הוא לא מעונין לשמוע דבר שהוא נגד דעתו, וגם כאשר מצליחים לדבר אל לבו - כאשר פוגעים ב'יאני שלו - כיון שהוא חוזר לביתו המפואר הוא חוזר ל'יאני' שלו כמקודם, שוכח ומתעלם מכל מה שנאמר לו, ולכן פרעה מיד בז לדברי משה.

(ולדאבוננו גם בנו אנו אפשר למצוא זאת לפעמים, אדם פתאום מתעורר לחשוב ע"ז שגם לו יש על מה לתת דין וחשבון לפני הקב"ה ושהוא עתיד לעשות זאת... אך מיד כאשר הוא חוזר לחברה' ולשגרה מסתלקות ממנו מחשבות אלו והוא דוחקם לצד, בחושבו לעצמו 'ככה החיים' מה שיהיה עם כולם יקרה גם אתי' וזה מגיע מהגאון, הוא חושב רק על עצמו ועל ה'יאני' שלו, אם כעת ל'יאני' טוב אז יהיה טוב...)

ופעם אמר מרה"י ז"ע שכתוב במדרש אסתר (פרשה י), שכאשר המן האגגי ראה - כשבא אל ביהמ"ד למרדכי ע"מ להלבישו ולהרכיבו על הסוס - את הריתחא דאורייתא שהיה בין בני הישיבה שעשבו ועסקו

פעמים שהבלון שלו - ה'תאוריה' חסרת התוכן שלו התפוצצה, האחת, מובא בילקו"ש (ז, רמז קפא) כשבאו משה ואהרן עמדו לפני פרעה והיו רואין שהם דומים למלאכי השרת ורום קומתן כארזי לבנון וגלגלי עיניהם דומים לגלגלי חמה וזקנות שלהם כאשכולות תמרה וזיו פניהם כזיו החמה ומטה האלוקים בידם שחקוק עליו שם המפורש ודיבור פיהם כאש שלהבת מיד נפל פחדם עליהם והיו ארבע מאות פתחים לפלטרם של פרעה ועל כל פתח ופתח אריות ודובים וחיות רעות ולא היתה בריה יכולה ליכנס שם עד שהיו מאכילין אותם בשר שלא יהו מזיקין אותו, וכשבאו משה ואהרן נתקצבו כולם וסובבים ומלחכין רגליהם והתחילו ללוותם עד שבאו לפני פרעה וכל מלכי מזרח ומערב כשראו אותם נפל פחדם עליהם, וזיע ורתת וחלחלה אחז לפרעה ולכל היושבים לפניו, והסירו כתריהם מעל ראשיהם והשתחוו להם, באותה שעה הוצרך פרעה לנקביו ונכנס לבית הכסא, ונזדמנו לו שנים עשר עכברים והיו נושכים אותו בכל צד מושבו, וצעק צעקה גדולה ומרה עד ששמעו קול צעקתו גדולי המלכות, ואחר כך חזר וישב על כסאו ונתחזק לבו, אמר למשה ואהרן מי אתם ומאין באתם ומי שגרכם אצלי, אמרו לו אלוקי העברים שלחני אליך, שלח את עמי ויעבדוני, מיד אמר לא ידעתי את ה', מעולם לא שלח לי אגרת שלום ולא הביא לי דורון. והפעם הנוספת היתה כמבואר בילקו"ש בתהילים (ט, רמז תרמו), א"ל הקב"ה למשה הנה יוצא המימה לצרכו ולדרכו בבקר אחוז בו והודיעו שהוא ב"ו, מה עשה משה אחז בו א"ל הנח לי שאעשה צרכי ואח"כ אדבר עמך, א"ל משה יש אלוקי עושה צרכי לפיכך א"ל השכם בבקר והודיעו שהוא בשר ודם. וא"כ פשוט וברור מדוע גם לפרעה היה קוצר רוח. בכל רגע ובכל עת.

והגאון רבי הירש קופשיץ תירץ זאת שתוסי' בשבועות (מה, ב) לגבי דברי הגמ' שהשוכר פועלים והבעה"ב אומר ששילם והפועל אומר שעדין לא נתנו לו את שכרו, ומעיקר הדין המוציא מחבירו עליו הראיה, וחכמים תיקנו שהפועל ישבע ויטול שכרו, והגמרא אומרת שכל זה הוא באותו יום, אך ביום שאחרי העבודה כבר חוזר לדין המוציא מחבירו עליו הראיה, משום שבליילה לאחר העבודה הבעה"ב נזכר אם שילם לפועלים כי חושש שיעבור בבל תלין. ותוסי' (ד"ה כי מטא זמן וכו') מקשים שא"כ תמיד כאשר הפועל יבוא לתבוע את הבעה"ב ביום העבודה הוא ידחה אותו ליום שלמחרת ואז כבר לא יהיה נאמנות בשבועה לפועל. ומתרצים תוסי' שכאשר הוא דוחה בטענה שכבר שילם לו, הוא שוב לא יחזור מדבריו, ואין נותן לב להיות נזכר, פן יהא מוחזק שקרן, ולכן כאשר דוחה ליום המחרת הוא לא יהיה נאמן, כיון שתבעו כבר היום ואומר לו ששילם. אומר ע"ז רבי הירש, שרואים שהדבר שקשה יותר מהכל, (אפילו ממה שמפחד מלאו דבל תלין), הוא לחזור בעצמו ולומר טעיתי, ואם כן אכן בני"י לא שמעו אל משה מקוצר רוח ומעבודה קשה, וקל וחומר שפרעה לא ישמע לדברי משה, כי לחזור מדיבורו ולהודות באמת, זה הדבר הכי קשה, ואף יותר קשה מהקוצר רוח ומהעבודה קשה.

הגאון רבי ליב חסמן זצ"ל הוכיח בחור על דרכו, והבחור אמר לו ינכון, הרב צודק! אמר לו רבי ליב זצ"ל לא לזה אני מחכה, אני רוצה שתאמר גם 'אני טעיתי', להודות באמת זה דבר קשה מאוד. וזה מה שהיה צריך שפרעה יעשה, שהוא ישוב מדרכו ויאמר זאת וכמו שבסוף הוא אמר "ה' הצדיק ואני ועמי הרשעים", ולזה היה צריך מכות ולא הספיקו הדיבורים.

הרה"ג רבי אליעזר טורק שליט"א סיפר על בחור 'עילוי' שהוא היה 'קנאי' ובשעתו כאב להם מאוד שהגאון רבי צבי פסח פרנק שהוא היה צדיק ות"ח גדול, ומרן הגרי"ז שלח אליו שאלות, אך הוא היה רב בירבנות. ופעם הרב פרנק פרסם מאמר והביא שרגילים לומר שכדברים אלו מובא גם בירושלמי וכתב שבמקום זה בירושלמי זה לא נמצא. ואותו

עילוי מצא את דברי הירושלמי במקום אחר והוא פרסם מאמר, וציטט בו את אותם דברי הירושלמי במקומם המתוקן, ולאחמ"כ הוא התארס עם בת של אחד ממתפללי ביהכ"נ של הרב פרנק והוא חשש שכאשר הוא יעבור לברכת 'גוט שאבע' מהרב פרנק הוא יתפוס אותו ויגער בו לעיני חמיו, ולכן הוא גמר בלבו שהוא יעבור מהר ביחד עם כל מתפללי ביהכ"נ כדי שהרב פרנק לא יספיק לעצור אותו, ואכן הוא הצטרף לכל הקהל ועבר מהר, והנה ברגע שהוא עבר ליד הרב פרנק הוא הרגיש יד שלופתת אותו בחזקה - הרב פרנק עצר אותו - והוא נחרד מפני הבאות... ואז הרב פרנק אמר לו בנחת ובשמחה, קראתי את המאמר שלך וכ"כ נהייתי עד שקראתי אותו פעם נוספת ועוד פעם נהייתי, ואני רק רוצה להודות לך על זה...

אפילו חיבור קטן לתורה בכוחו לשנות האדם

ואם נשאל עצמינו אם זה כ"כ קשה, איך בכל זאת אפשר להשתנות, יש מדרש בילקו"ש (פ' בא יא, רמז קפז), וזה כת' גם בפרק שירה בסופו 'כלבים אומרים בואו נשתחוה ונכרעה, נברכה לפני ה' עושינו' רבי ישעיה בנו של רבי חנינא בן דוסא התענה חמש ושמונים תעניות (כמנין 'פה'), אמר, כלבים שנאמר בהם והכלבים עזי נפש לא ידעו שבעה יזכו לומר שירה זו, ענה לו מלאך מן השמים... כלבים כתיב בהם ולכל בני ישראל לא יחרץ כלב לשונו, ולא עוד אלא שזכו לעבד עורות בצואתם שכותבים בהם תפילין ומזוזות וס"ת, ע"כ זכו לומר שירה.

והדברים צריכים ביאור, מדוע הכלבים אכן נקראים 'עזי נפש' וכי הם סמל לעזות נפש, הרי אנחנו רואים שהתנא אומר 'הוי עז כנמר', ונראה שהכלבים הם לא סמל העזות, ועוד צריך ביאור, וכי ניתנה אפשרות לכלבים לבחור האם לחרוץ לשונם, והרי זה נעשה בע"כ ושלא מרצונם, וא"כ מדוע זה נחשב למעליותא בהם? וכן השבח הנוסף שיש בהם - שמעבדים עורות לסת"ם מצואתם, וכי הדבר נתון לבחירתם, והרי זה לא מרצונם וא"כ מדוע זה נחשב לזכות שלהם.

אלא שיש לבאר הדברים כך: שהשאלה שרבי ישעיה שאל זה האיך יתכן שהכלבים יאמרו שירה 'זו', וביארו השאלה היא שכל בעל חי (או עכ"פ כל שר של בע"ח) אומר שירה אחרת [כפי שמבאר בחיבורו מרן שה"ת שליט"א בחיבורו "פרקי שירה"] מפני שכל מה שברא הקב"ה בעולמו לא ברא אלא לכבודו, כל דבר בעולם מראה עוד דבר בכבוד שמים. ואומרים משמיה דמרן הגרי"ז זצ"ל שאפילו גוי שנועץ מסמר בארצו זה מראה על כבוד שמים ואפ"י אם לא מבינים מה הריבוי כבוד שמים שבדבר. והשירה של כל בעל חי מראה על התפקיד שלו בריבוי כבוד שמים, וכל אחד לפי מהותו ואופן גידולו יש כבוד שמים אחר שעל זה אומר שירה, ושאל רבי ישעיה שבכלב השירה שלו סותרת את מהותו, שהרי בכלב יש עזות נפש וכיצד הוא יכול לומר שירה שכל כולה מראה על התבטלות והכנעה 'בואו נשתחוה' 'נכרעה' 'נברכה לפני ה', כיצד ומדוע הכלב זכה לזה.

ואכן גילה לו המלאך, שבאמת כשנתבונן בכלב יש תכונה מענינת על אף עזותו ותוקפנותו, בפני הבעלים שלו הוא כנוע מאוד. ובה רואים יסוד גדול בכבוד שמים, שבתוך עולם של עזות ושל חוצפה שייך שיהיה קים גם חלק של הכנעה וביטול.

וע"ז הסביר לו המלאך שכאשר יש שייכות לתורה ולקידוש ה' בין מרצון ובין שלא מרצון משתרשת בו תכונה זו ובאיזה מצב שהוא - ואפ"י אם זה סותר את מהותו הכללית.

וכמו שביאר הרב מפוניבז' זצ"ל את דברי חז"ל (במד"ר פרשת תולדות סה, יח), עה"פ וירח את ריח בגדיו, אל תקרי בגדיו אלא בוגדיו (ע"פ העץ

יוסף), ומי הם יוסף משייתא ויקום איש צרות, וחז"ל מבארים שכאשר הגויים באו להחריב את ביהמ"ק הם פחדו להכנס להיכל והם אמרו שמי שיכנס לביהמ"ק החפץ שהוא יוציא משם יהיה לו, וכולם פחדו להכנס חוץ מאותו יוסף משייתא שנכנס והוציא את המנורה ואמרו לו שאין דרכו של הדיוט בזו ואת זה הם צריכים למלכס, ולכן שיכנס שוב ויטול לעצמו חפץ אחר, אמר להם ילא דיי שהכעסתי לאלוקי פעם אחת שאכעיסנו פעם שניה וניסו לשדלו בדברים ולא הסכים, ולבסוף נסרוהו על שולחן של נגרים ובאותו זמן אמר 'ווי אוי אוי שהכעסתי לבוראי עד שיצאה נשמתו.

ושאל הרב מפוניבז' הרי בהתחלה הוא היה הרשע הגדול שקפץ לצנן את האמבטיה וכיצד ברגע שלאחמ"כ הוא נהיה צדיק גמור ונעקד על קידוש ה', כיצד התחולל מהפך עצום זה.

ומייסד הרב מפוניבז' שהספיק הרגע שהוא היה בביהמ"ק במקום קדושה, בשביל שהוא ישתנה, אפי' שהוא בא לרעה, ברגע שהוא נכנס כבר לביהמ"ק זה השפיע עליו והפך את לבו מן הקצה אל הקצה. השייכות לקדושה בכוחה לשנות את המהות של האדם.

ואמרו בגמ' (קידושין ל, ב), אם פגע בך מנוול זה משכחו לבית המדרש - תן ליצה"ר לנשום קצת מאוויר ביהמ"ד... היצה"ר לא יכול לראות את הריתחא דאורייתא ואת ההתמדה, רק תתחבר קצת לתורה - תכנס לביהמ"ד וכבר היצה"ר לא יהיה 'מנוול', ואפי' אם גם בביהמ"ד הוא עדין מפריע, מ"מ זה כבר לא אותו יצה"ר ושם אפשר לנצחו בקלות. וכן לכלבים היה שייכות לרבו כבוד שמים, על ידי "לא יחרץ כלב לשונו" על אף שזה לא היה מרצונם ולכן גם בהם קיים כניעה למרות עזותם.

קשר לתורה זה קשר הניכר על האדם

ונראה כמה משפיע החיבור והשייכות לתורה. כתוב שבשלושת ימי החושך אפילה היהודים עברו וראו המטמוניות שהיו מצויות בידי המצרים, ובמדרש (שמו"ר יד, ג) כתוב ש'כל מקום שהיה יהודי נכנס היה אור נכנס ומאיר לו מה שבחביות ובמטמוניות, ועליהם נאמר (תהלים קיט, קה) נר לרגלי דבריך'.

ומבאר הגאון רבי חיים קמיל זצ"ל, שמבואר כאן שהאור שהאיר ליהודים זה היה 'דבריך' - אור תורה, ומביא ע"ז את דברי המדרש רבה (בראשית רבה יא, ב) שאור שברא הקב"ה ביום ראשון אדם צופה ומביט בו מסוף העולם ועד סופו, כיון שהסתכל הקב"ה באנשי דור המבול ובאנשי דור ההפלה שמעשיהן מקולקלן עמד וגנזה, ומבואר בספרים שהקב"ה גנז את האור הזה בתורה, וזה הנר לרגלי דבריך, בתורה גנוז אור מיוחד משבעת ימי בראשית. וכיון שבמכת חושך זה היה הכנה ליציאת מצרים בדרך למתן תורה כבר בשעה שעברו לחפץ את האוצרות האיר להם אור התורה.

וברבינו בחי (ריש פרשת וילך פרק לא) אומר שכת' לגבי משה ויהי כמשלש חודשים... ולא יכלה עוד הצפינו, אומר רבינו בחי 'ולא יכלה עוד הצפינו, והיה זה בששה בסיון, שהרי נולד בז' אדר, וזה היה ג' חודשים אח"כ, יום שהיה עתיד לקבל התורה שנתוסף בו עוצם אורה באותו יום שהאירה בעוצמה למרחקים, ועל כן לא יכלה עוד הצפינו ועשתה תחבולה לשומו בתיבת גומא כדי להסתיר את גופו מפני תוקף אורו ומבואר שביום שעתיד משה להוריד התורה בקע ממנו אור חזק מאוד שהאיר בכל מקום ולא יכלו להצפינו יותר כי המצרים מיד יראו אור זה כי בתורה מונח אור גדול המשפיע ובוקע למרחקים.

כשלמדתי בישיבת פוניבז' וסיימנו פרק ראשון בבבא קמא מרה"י הגר"ג אדלשטיין שליט"א שהיה אז המגיד שיעור, אמר בסיום, שבסיום מסכת

אומרים 'הדרך עלך והדרך עלך' והפירוש הפשוט הוא מלשון חזרה, ומבקשים בפשטות שנחזור על התורה, אך מה הפירוש ו'הדרו עלך', וכי התורה תחזור עלינו, אמנם פירוש נוסף ביאר בזה הרב מפוניבז' זצ"ל, ש'הדרך' הוא מלשון הדר ויופי, מלשון "עץ הדר", ויהודי שלומד נסוך עליו הדר מיוחד הבא מהתורה, וכן מתווסף יופי בתורה כאשר יהודי נוסף לומד אותה.

וידועים דברי הגאון רבי אליהו לופיאן זצ"ל שביאר את הפסוק "ויצאו מלפני משה" שכאשר בני"י יצאו מלפני משה, זה היה ניכר על פניהם שזה "מלפני משה". אדם שנמצא בביהמ"ד, זה צריך להיות ניכר שהוא נמצא שם ושייך לשם, וננסה להבין מהי הדרך להיות מחוברים לתורה.

אם לא חושבים א"א להתחבר לתורה ולעשות רצון ה'

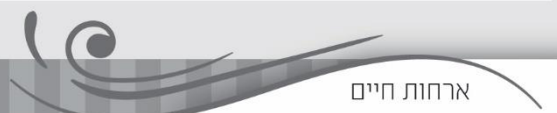
סיפר הגאון רבי יחיאל וילנסקי זצ"ל שלמד בישיבת לומז'ה בפולין, שהיה אצלם קביעות בימי שישי לבוא אל ראש הישיבה הגאון רבי אהרן בקשט והיו מדברים אתו בלימוד ובמוסר, והנה באחד מפרשיות אלו של יציא"מ הם נכנסו לביתו והוא כלל לא שת ליבו אליהם, הוא התהלך הלך ושוב בחדר בחוסר מנוחה, והוא כמדבר לעצמו, 'אני לא מבין מה פרעה חשב, וכי הוא כזה שוטה, עוד מכה ועוד מכה מה הוא חשב... וכך הוא המשיך הלאה להתהלך ושאל שוב ושוב 'מה הוא חשב' 'מה הוא חשב', ולאחר זמן אמרו לו תלמידיו, נו, אולי ראש הישיבה יאמר את התשובה, אמר להם רבי אהרן, 'מה הוא חשב!! אם הוא היה חושב זה היה טוב, הבעיה היא שהוא לא חשב...'

וזה מה שכתב המסילת ישרים (סוף פ"ב) וז"ל 'אחת מתחבולות היצר הרע וערמתו להכביד עבודתו בתמידות על לבות בני האדם, עד שלא ישאר להם ריוח להתבונן ולהסתכל באיזה דרך הם הולכים, כי יודע הוא, שאולו היו שמים לבם כמעט קט על דרכיהם, ודאי שמיד היו מתחילים להנחם ממעשיהם, והיתה החרטה הולכת ומתגברת בהם עד שהיו עוזבים החטא לגמרי. והרי זו מעין עצת פרעה הרשע שאמר (שמות ה, ט) תכבד העבודה על האנשים וגו', שהיה מתכוין שלא להניח להם ריוח כלל, לבלתי יתנו לב או ישימו עצה נגדו, אלא היה משתדל להפריע לבם מכל התבוננות, בכח התמדת העבודה הבלתי מפסקת, כן היא עצת היצר הרע ממש על בני האדם'.

אדם שחושב על תפקידו, לא שייך שהוא לא יעשה את המוטל עליו, רק צריך לחשוב... וכדאמרינן באבות (ג, א), הסתכל בשלשה דברים ואין אתה בא לידי עבירה וכו'.

וידועים דברי הרמב"ן המפורסמים הכתובים בסוף הפרשה שלנו שיש בהם ג' יסודות. הא' שיש הרבה מצוות לזכר ליציאת מצרים - שבת, יו"ט, תפילין, ציצית ועוד. ומבאר הרמב"ן את סיבת הדבר 'בעבור כי הקב"ה לא יעשה אות או מופת בכל דור לעיני כל רשע וכל כופר, יצוה אותנו שנעשה תמיד זכרון ואות לאשר ראו עינינו, ונעתיק הדבר אל בנינו, ובניהם לבניהם, ובניהם לדור אחרון... והכל להיות לנו בכל הדורות עדות במופתים שלא ישתכחו, ולא יהיה פתחון פה לכופר להכחיש אמונת האלוקים'. דהיינו שהקב"ה לא צריך להראות לכל כופר את קיומו והנהגתו בעולם, כיוון שכבר "ארבעים שנה אקוט בדור... בחנוני גם ראו פעל"י" - כביכול דור המדבר כבר ניסו ו'בחנו' את הקב"ה והוא הראה להם את קיומו, וזה כבר התחיל מאז יציאת מצרים, וכדי שיזכרו 'מבחן' זה הקב"ה נתן לישראל מצוות שיזכירו את יציא"מ וידעו שהקב"ה הוא מנהיג הבריאה כולה.

ובסוף דבריו יש יסוד נוסף הידוע והוא שאין לאדם חלק בתורת משה רבינו עד שנאמין בכל דברינו ומקרינו שכולם ניסים, אין בהם טבע



ומנהגו של עולם בין ברבים בין ביחיד, אלא אם יעשה המצוות יצליחו שכרו, ואם יעבור עליהם יכריתנו ענשו, הכל בגזרת עליון. ולידיעה זו מגיעים מכח ההתבוננות וההכרה בניסים שהקב"ה עשה.

ואחד הדברים המופלאים שרואים בפרשיות אלו, שיוסף היה ברום המעלה וכן כלל ישראל, ופתאום המצריים התחילו לשנוא אותם, והדבר תמוה כיצד זה אכן אירע? הרי יוסף הציל אותם, ובזכות יעקב באה להם ברכה, ומדוע פתאום הכל השתנה? אלא שהיות והקב"ה רצה להעניש את בני"י, וכמו שכתוב בילקו"ש (א, רמז קסב), על הפסוק "ותמלא הארץ אותם", שמילאו בתי טרטיאות ובתי קרקסיות כגוים, ולכן הוא השניאם על מצרים, כמו שכת' בתהילים (קה, כה), "הפך לבם לשנוא עמו, ולהתנכל בעבדיו" הקב"ה החליט, ומיד הפך ליבם, הכל בגזירת עליון, וגם מה שהמצריים החשיבו את ישראל, זה בגלל שכך היה רצון ה', ולא בגלל שהם היו 'מוכשרים' וסייעו להם והצילו אותם. ומאידך לאחמ"כ כתוב, שהמצריים השאילו את ממונם על אף שנאתם כי סבלו בגללם, ועוד שאחז"ל ישעשיו שונא ליעקב', כי הקב"ה נתן את חן העם בעיני מצרים - הכל בגזירת עליון.

וברמב"ן זה רואים דבר נוסף השייך לענינו, שכת' 'וכוונת כל המצות, שנאמין באלוקינו ונודה אליו שהוא בראנו, והיא כוונת היצירה, שאין לנו טעם אחר ביצירה הראשונה, ואין קל עליון חפץ בתחתונים, מלבד שידע האדם ויודה לאלוקיו שבראו, וכוונת רוממות הקול בתפילות, וכוונת בתי הכנסיות, וזכות תפילת הרבים, זהו שיהיה לבני אדם מקום יתקבצו ויודו לקל שבראם והמציאם ויפרסמו זה ויאמרו לפניו בריותיך אנחנו'. דהיינו, שמהות בית הכנסת זה שיתאספו שם אנשים ויאמרו 'בריותיך אנחנו', וזה כל כוונת היצירה של העולם, שיהיו אנשים שיתקבצו להודות להקב"ה שבראם והמציאם, וע"י שיהודי בא לבית הכנסת ומתבונן בחסדי ה' ומודה לקב"ה, הוא מוכיח ומכריז 'בריותיך אנחנו' - אני עבד ה', ואז בא הסייעתא דשמיא הקושרת בעבותות אהבה את בני"י לבוראם, ולחברם בקשר של קיימא להקב"ה עבודתו ותורתו.

כשיודעים את רצון ה' זוכים להיות עבדי ה'

והרה"ג רבי אליעזר טורק שליט"א סיפר עוד, שפעם בא בחור עם שאלה טובה להגאון רבי מיכל פינשטיין זצ"ל, ורבי מיכל אמר לו שהוא כבר חלוש ואין בכוחו להיכנס לסוגיא אחרת, ואותו הבחור קיבל את הדברים ונעמד בצד, והנה לאחר כמה דקות רבי מיכל פונה אליו ואומר לו 'טעיתי - תשאל את השאלה שלך', ורבי מיכל המשיך והסביר, 'היה היום קריאת התורה, ואני אמרתי ב'ברוך שמיא', 'אנא עבדא דקודשא בריך הוא, דסגידינא קמיה... בכל עידן ועידן, ועבד לא יכול לומר אני כעת באפיסת כוחות, עבד זה בכל עידן ועידן - כשיש כח וכשאין כח, ואם כעת רצון ה' זה שאני ישיב לך על שאלתך, הרי אני מחויב לעשות זאת, והוא שמע את השאלה ודן עליה בכל צדדיה ופרטיה, למרות כוחו החלוש. זה עבד ה', שבכל מהותו הוא מודיע ומודה על היותו עבד ה' הנאמן לו.

ובאותה הזדמנות ששמעתי מעשה זה, נוכח שם גם הגאון רבי חיים שנקר שליט"א, (משגיח דשיבת נחלת דן), והוא סיפר מעשה נוסף על א' מגדולי ירושלים, שרצה לאכול בשרי דווקא בלילה, והסביר שיש לו רצון לשתות בלילה קפה עם חלב, וכאשר הוא 'בשרי' הוא צריך להימנע מלשתות הקפה, הוא זוכה להיות עבד ה' עוד שש שעות נוספות. זה עבדות - אני רוצה, ואני לא מקיים רצוני, כי רצון ה' הוא אחרת. זה עבד ה'. וכמה זה נוגע אלינו לחיי היום-יום, וכדוגמא בחור שלא קם לתפילה בישיבה, זה לא רק העדר מעלה של תפילה בישיבה, אלא זה חסרון בעבדות - אפילו שהבחור מתפלל אח"כ במקום אחר, שוב אי"ז תפילה על הכרזה שיעבדך אנחנו', כי עבד קם בזמן שאדונו רוצה, לעבד אין רצון עצמי, הוא כולו בטל בפני אדונו, והרי חז"ל בברכות (ו, ב) הביאו, שכשהקב"ה לא מוצא מתפללים בזמן, מיד כועס, שנאמר "מדוע באתי ואין אישי".

וכעין זה בחור שבשבתות שנקבעות ליסוע בהם לבית - בשבתות 'חופשיות', הוא יוצא מוקדם וחוזר מאוחר, 'כתינוק הבורח מבית הספר', זה ג"כ חסרון בעבדות, וזה חסרון בחיבור לביהמ"ד, כי עבד כל הזמן עובד את אדונו, וכל חוסר הקפדה בסדרי יום שישי ושבט קודש, סוחבים אותנו אחר מלהתחבר לבית המדרש, אשר הוא שורש לגדילה ולהיות מוסיף והולך.

וענין נוסף של עשית רצון ה', על ידי ההוספה בכבוד וקדושת ביהמ"ד, וכגון ע"י שנוהרים מדיבור בביהמ"ד, ובעיקר בשעת התפילה. ובאחרונה עשו בישיבה בסייעתא דשמיא חיזוק גדול בענין זה, ואחד האברכים החשובים הביא לי מכתב שפרסמו בחשיבות הענין. תחילת המכתב זה דברי מרן פוה"ד בעל שבט הלוי זצ"ל, (שאמר בשבת שובה תשע"ד), 'אני בטוח שאם כלל ישראל לא ידברו כל התפילה וקריאת התורה, המחלה הנוראה תפסק ותבטל כליל מכלל ישראל, ופרסמו דבר זה לרפואת חזקיהו יוסף בן שרה פיגא - שהקב"ה ישלח לו רפוי"ש, [בנו של הגאון רבי בן ציון פלמן זצ"ל], וביחד עם זה פרסמו מעשה מבהיל, על יהודי שנחלה במחלה הנוראה רח"ל, וחלם שאם הוא יפרסם דבר זה ויתחזקו בזכותו הוא ירפא מהמחלה, וכך היה. והרה"ג רבי חזקיהו יוסף שליט"א חלם שבאו אליו בחלום ואומרים לו שידאג לפרסם זאת, ואם לא, יחלה במחלה הנוראה, והוא סיפר זאת לקרוביו אך הם דחו זאת... חלומות שוא ידברו, עבר זמן והוא שוב חלם זאת ואז ראה גם את אביו בא, אך גם מזה הוא התעלם, ולאחר שבוע וחצי הוא נחלה במחלה הנוראה ל"ע רח"ל. ופרסמו זאת עם בקשתו, שישתדלו להתחזק ולא לדבר כל התפילה וקריאת התורה לרפואתו השלימה בקרוב. וכמו שראו כבר סיפור בזה בחלום, וע"י שזיכה רבים בזה זכה להבריאה, אם אכן בישיבה נתחזק בזה יהיה זה לרפואתו השלימה בקרוב בעז"ה, ויהיה זה 'מצוה גוררת מצוה', ויתרבה בכך כבוד שמים וכבוד ביהמ"ד, שזהו רצון ה' ותכלית הבריאה. ובכך נזכה להיות גבורי כח עושי דברו לשמוע בקול דברו, שזה רצון ה' יתברך, ובזה אנו מכריזים 'בריותיך אנחנו' ויעבדיך אנחנו, ולהיות מוסיף והולך כל הימים.

'ברוך שהגיענו לזמן הזה'

בשבוע זה זוכים אנו להתחיל את השנה השלישית של הפצת תורתו של המשגיח שליט"א, וברוך ה' זכינו שיהיו הדברים לתורה מפוארת בכלי מפואר. מתוך הודאה על העבר: עד הנה עזרונו רחמך - להוציא גליונות אלו מדי שבת בשבתו, ולא עזבונו חסדיך - ואף זכינו להרחיב ההפצה לערים נוספות, זועקים אנו על העתיד: ואל תמשנו ה' אלוקינו לנצח - זוכנו הלאה להגדיל תורה ולהאדירה ביתר שאת וביתר עוז ושלא תצא תקלה מתחת ידינו, אכ"ר.

ע"מ שנוכל להמשיך בהפצת תורתו של מורינו המשגיח שליט"א, אנו זקוקים לעזרת הציבור

לתרומות והנצחות: 054-843-6282

לקבלת הגליון במייל: 4166058@gmail.com